

Par mutvārdu pilnvarojuma noformēšanu

Administratīvā procesa likuma (turpmāk tekstā – APL) 35.pants paredz, ka administratīvā procesa dalībnieks procesā var piedalīties ar pārstāvja palīdzību vai starpniecību. Turklāt pārstāvis var būt jebkura rīcībspējīga fiziska (tam nav obligāti jābūt juristam) vai juridiska persona ar ierobežojumiem, kas norādīti šā likuma 36.pantā. Proti, par pārstāvi administratīvajā procesā nevar būt persona:

- kura nav sasniegusi pilngadību vai likumā paredzētajā kārtībā ir atzīta par rīcībnespējīgu;
- kurai ar tiesas spriedumu atņemtas tiesības vest citu personu lietas;
- kura tajā pašā lietā sniegusi juridisko palīdzību citam šā administratīvā procesa dalībniekam.

Vēršam bāriņtiesu uzmanību, ka minētais likums nodrošina iespēju personai savu interešu pārstāvībai iestādē pilnvarot pārstāvi šādos veidos:

- ar notariāli apliecinātu pilnvaru;
- ar rakstveida pilnvaru bez notariāla apliecinājuma (ja pārstāvis ir zvērināts advokāts);
- mutvārdos iestādē uz vietas.

Pamatojoties uz to, ka bāriņtiesu praksē arvien vairāk tiek konstatēti gadījumi, kad administratīvā procesa dalībnieki gan laika trūkuma dēļ, gan atbalsta un arīdzan juridiskās palīdzības sniegšanai bāriņtiesā lietas izskatīšanā pieaicina citu fizisku personu, īpašu uzmanību vēlamies pievērst mutvārdu pilnvarojuma noformēšanai iestādē.

Tādējādi, ņemot vērā minēto, gadījumos, kad bāriņtiesā kādas administratīvās lietas ietvaros administratīvā procesa dalībnieks vēlas īstenot savas tiesības mutiski pilnvarot citu personu realizēt savu tiesību un interešu aizstāvību, bāriņtiesai šis pilnvarojums jānoformē rakstveidā, atbilstoši APL 38.panta pirmajā daļā noteiktajam. Šāda regulējuma mērķis ir nodrošināt, lai procesā personas pilnvarojums tiktu noformēts tādā veidā, lai iestāde varētu pārliecināties, ka pilnvarotā persona var rīkoties citas personas vārdā. Proti, bāriņtiesai šāds mutiski izteikts pilnvarojums jāfiksē iestādes dokumentā. Piemēram, sarunu protokolā, bāriņtiesas sēdes protokolā (ja mutvārdu pilnvarojums tiek dots, uzsākot bāriņtiesas sēdi) vai arī tas var tikt noformēts kā atsevišķs dokuments, ievērojot Ministru kabineta 1996.gada 23.aprīļa noteikumos Nr.154 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi” izvirzītās prasības, lai dokuments iegūtu juridisku spēku. Pilnvarotājam šis dokuments, kurā fiksēts mutiskais pilnvarojums, jāparaksta, un bāriņtiesai pilnvara jāpievieno pārējiem lietas materiāliem, par to izdarot atzīmi attiecīgās

lietas uzziņas lapā, kurā atspoguļo visas procesuālās darbības, un lietai pievienoto dokumentu sarakstā.

Vēršam uzmanību, ka, pirms šo darbību veikšanas, bāriņtiesai jāpārlicinās par pilnvarojamās personas identitāti, pārbaudot tās personu apliecinošu dokumentu (pase), kā arī pārlicinoties vai uz pilnvarojamo personu neattiecas APL 36.panta pirmajā daļā noteiktie ierobežojumi attiecībā uz personām, kuras nevar būt par pārstāvjiem administratīvajā procesā. Minēto informāciju iespējams pārbaudīt, izmantojot Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Iedzīvotāju reģistrā iekļautās ziņas par personas atzīšanu par rīcībnespējīgu. Ja bāriņtiesa konstatē kādu no minētajiem ierobežojumiem, tā konkrēto personu administratīvās lietas izskatīšanā nepieļauj. Turklāt, ja bāriņtiesa šos faktus nav pārbaudījusi pilnvaras došanas brīdī un novēloti konstatējusi, piemēram, pilnvarotās personas rīcībnespēju, tā turpmāk liedz veikt pilnvarotajam pārstāvim jebkādas administratīvi procesuālās darbības konkrētajā lietā.

Īpaša vērība jāpievērš arī apstāklim, ka saskaņā ar APL 39.pantu pilnvara pilnvarotajam pārstāvim dod tiesības pārstāvamās personas vārdā izpildīt visas procesuālās darbības bāriņtiesā administratīvajā procesa ietvaros, izņemot darbības, kuru izpildīšanai likums prasa īpašu pilnvarojumu. Savukārt pārstāvamajam ir saistošas visas procesuālās darbības, ko viņa pilnvarotais pārstāvis ir izpildījis viņam dotā pilnvarojuma ietvaros. Ņemot vērā minēto, bāriņtiesai, noformējot mutvārdu pilnvarojumu būtu vēlams vērst personas uzmanību dotajam pilnvaras apjomam, piemēram, tiesībām:

- pārstāvēt personas intereses tikai bāriņtiesas sēdē, vai arī visa administratīvajā procesa gaitā;
- izteikt savu viedokli un paskaidrojumus jebkurā administratīvajā procesa stadijā;
- pilnvarotajam pārstāvim iepazīties ar lietas materiāliem;
- iesniegt un saņemt dokumentus izskatāmajā lietā;
- iesniegt iesniegumus;
- pārsūdzēt bāriņtiesas lēmumu un veikt citas procesuālās darbības;

un pārlicināties, vai persona izprot pilnvarotajai personai piešķirtās tiesības un noteiktos uzdevumus un vai pilnvarotais pārstāvis, savukārt, apzinās pienākumu vest lietu pārstāvamā vārdā attiecīgajā iestādē.

Vēršam uzmanību, ka bāriņtiesai turpmākajā administratīvajā procesa gaitā īpaša uzmanība būtu jāpievērš arī tam, lai pilnvarotā persona nepārkāpj dotā pilnvarojuma robežas, jo viena administratīvajā procesa ietvaros var tikt izskatīti vairāki ar konkrēto lietu saistīti jautājumi. Piemēram, bērna mantas pārvaldības lietā administratīvajā procesa ietvaros var tikt izskatīti jautājumi gan par bērnam piekrītošā mantojuma pieņemšanu bērna vārdā, gan par mantojuma sadalīšanu

starp nepilngadīgiem līdzmantiniekiem, gan par bērnam piederošā nekustamā īpašuma apgrūtināšanu, atsavināšanu un jebkāda veida citas darbības attiecībā uz bērna mantu. Tāpēc vēlreiz uzsveram, cik ļoti svarīgi ir iepriekš noteikt pilnvaru apjomu, kuru pilnvaras devējs ir ar mieru nodot pilnvarniekam un nepieciešamības gadījumā atrunāt tādas darbības, kuras veikt pilnvarniekam nebūs tiesības. Tādējādi, piemēram, ja pārstāvim izdotajā pilnvarā ir ietverts pilnvarojums administratīvā procesa dalībnieka vārdā veikt visas nepieciešamās darbības bāriņtiesā, kas ir saistītas ar bērnam piekrītošā mantojuma pieņemšanu, ar minēto nepietiek, lai pārstāvim atzītu tiesības veikt vēl kādas citas darbības minētajā lietā, piemēram, pārstāvamā vārdā lūgt bāriņtiesai atļauju rīkoties ar bērna mantu – atļaut atsavināt bērnam piederošo nekustamo īpašumu. Tādējādi visai pilnvarnieka darbībai administratīvā procesa ietvaros iestādē rūpīgi jāseko līdzi, ievērojot, ja pilnvarnieks ir pārkāpis sava pilnvarojuma robežas, tad viņa izdarītā darbība ir spēkā tikai tiktāl, ciktāl tā izpildīta saskaņā ar pilnvarojumā doto uzdevumu un piešķirtajām tiesībām.

No visa minētā secināms, ka stājoties civiltiesiskajās attiecībās (kuras balstās uz savstarpēju uzticēšanos), respektīvi vienojoties par pārstāvību, abas personas – gan pilnvarotājs, gan pilnvarnieks uzņemas nopietnas saistības, kuras savukārt stingri reglamentē likumdošana (Latvijas Republikas Civillikums) un kuru neievērošana vai pārkāpšana var radīt nopietnu kaitējumu un arī zaudējumus jebkurai no pusēm. Tas būtu jāzina un jāatceras, it īpaši tad, kad šādas vienošanās nepastarpināti skar nepilngadīgu bērnu vai citu rīcībnespējīgu personu personiskās un mantiskās intereses, taču pilnvaras došanas brīdī persona nav bijusi informēta par iespējamām sekām.

Vēršam uzmanību, ka saskaņā ar APL 40.panta pirmajā daļā noteikto administratīvā procesa dalībnieks var jebkurā laikā atsaukt pārstāvim doto pilnvarojumu, paziņodams par to rakstveidā vai mutvārdos bāriņtiesai. Mutiski izteiktu pilnvarojuma atsaukumu bāriņtiesa noformē rakstveidā, ievērojot analogiskas darbības kā attiecībā uz pilnvaru piešķiršanas noformēšanu.